

O PREZENȚĂ REMARCABILĂ ÎN ETNOLOGIA ROMÂNEASCĂ, DOCTORUL HABILITAT ZINOVIA ȘOFRANSKY

**Născută la 15 mai 1945 în localitatea Mileștii Mari, Nisporeni.
Etnolog, domeniile de cercetare: etnologie, antropologie istorică și culturală.**

Conferențiar cercetător, doctor habilitat în istorie (2008).

La data de 15 mai, etnologul Zinovia Șofranksy, doctor habilitat în istorie, deținătoarea Premiului Academiei Române „Simion Florea Marian” în domeniul etnografiei și folclorului, împlinește o frumoasă vârstă, fapt care ne onorează să schițăm câteva crâmpoie din activitatea prodigioasă a omagiatei. Or, dr. hab. Zinovia Șofranksy se înscrie în galeria cercetătorilor care au promovat patrimoniul cultural și valorile românești în lume, fiind printre puținii oameni de știință care au demarat cercetări etnologice multidisciplinare aplicând concepte matematice, chimice și fizice pentru descrierea și analiza complementară a fenomenelor etnologice.

Pasiunea sa pentru etnologie și tradițiile populare își are originea în satul natal Milești din Codrii Moldovei. Crescând printre oamenii talentați și harnici din această localitate, dezvoltă o sensibilitate aparte pentru tot ce este tradițional și autentic. Lumea tradiționalului îi cultivă dragostea pentru obiceiurile și datinile strămoșești, determinând-o să le studieze și să le facă cunoscute întregii lumi.

După absolvirea școlii primare (1963), alege să-și facă studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie, iar imediat după ce obține licența (1968), este angajată în cadrul Muzeului de Istorie și Studiere a Ținutului Natal din Chișinău, unde se preocupă de muzeistică și etnografie. La parte la numeroase expediții etnografice, ceea ce îi oferă oportunitatea de a descoperi mărturii de cultură populară, dispărute din viața cotidiană și absente din literatura de specialitate. Toate acestea au determinat-o către noi căutări întru înțelegerea proceselor culturale și valorificarea lor științifică, iar valoroase colecții patrimoniale adu-

nate i-au permis să organizeze numeroase expoziții etnografice.

Începând cu anul 1978 își continuă activitatea de cercetare a culturii tradiționale în cadrul Academiei de Științe a Moldovei, unde desfășoară, în calitate de cercetător științific la Muzeul de Arheologie și Etnografie, o amplă activitate de clasificare și conservare a fondurilor etnografice. Devotată profesiei și cu o dorință arzătoare de a împărtăși publicului frumusețea creațiilor populare și elemente ale culturii materiale, Zinovia Șofranksy creează secția etnografică a muzeului, care mai târziu va fi implicată în organizarea numeroaselor expoziții de promovare a patrimoniului național. Aceste activități vor căpăta o deosebită popularitate atât în rândul specialiștilor din țară, cât și din străinătate, fapt pentru care este decorată cu Diploma Comitetului EREN din Moldova (1987), pentru merite deosebite în organizarea expoziției de artă populară.

Debutează cu albumul *Țesăturile populare moldovenești*, în anul 1990. Bogat ilustrat, acesta include materiale de o remarcabilă valoare etnografică colectate din Republica Moldova și Bucovina.

Desfășoară în continuare o prodigioasă activitate științifică, publicând un șir de lucrări emblematic (8 monografii) și numeroase articole (60) în diverse reviste prestigioase de peste hotare și din țară. Una dintre primele contribuții ale cercetătoarei în dezvoltarea etnologiei naționale reprezintă lucrarea *Ștergarul moldovenesc. Geneză. Tipologie. Funcționalitate* (București – Chișinău, Institutul Român de Tracologie, 2002, 233 p.). Monografia este scrisă în baza tezei sale de doctorat, susținute în anul 2000 și constituie o analiză minuțio-

oasă a formei, structurii morfologice, funcționalității ștergarelor moldovenesti. Prin dimensiunea științifică a acesteia, monografia este calificată de către cercetătorii din domeniu „un adevărat periplu istoric, geografic, cu valențe semiotice și transcendente”¹.

În continuare, Zinovia Șofranksy se implică în explorarea multilaterală a cromaticii populare. În baza rezultatelor obținute, publică o serie de lucrări, printre care *Paleta culorilor populare* (București, Editura Etnologică, 2006, 163 p.), *Coloranții vegetali în arta tradițională* (Chișinău, Tipografia „Business-Elita” SRL, 2006, 471 p.), *Pigmenții minerali în arta decorativă* (București, Editura Etnologică, 2009, 170 p.), *Coloranți și aditivi de origine animală* (București, Editura Etnologică, 2010, 162 p.). Aceste cercetări relevă terminologia, modalitățile de dobândire și funcționalitatea coloranților naturali în spațiul carpato-danubiano-pontic. În plus, cercetătoarea publică, împreună cu Andrei Langa, monografia satului natal, *Mileștii Mari. O istorie rescrisă* (Chișinău, Tipogr. Centrală, 2010, 288 p.).

În anul 2008 Zinovia Șofranksy susține teza de doctor habilitat cu tema *Geneza și evoluția cromaticii tradiționale în spațiul carpato-danubiano-pontic*, în care efectuează o clasificare științifică a materialelor colorante din clase de pigmenți de origine vegetală, animală și minerală uzitați în arta tradițională. Lucrarea analizează meticolos proveniența, obținerea și utilizarea coloranților vegetali în vopsirea pieselor etnografice, începând cu epoca neoliticului și până în secolul al XX-lea și aduce o contribuție deosebită în clasificarea etimologică a denumirilor populare a culorilor. În baza metodologiei de cercetare elaborate în teză, Zinovia Șofranksy publică mai târziu, în coautorat cu dr. hab. Valentin Șofranksy, monografia *Cromatica tradițională românească. Terminologia, modalitățile de dobândire și funcționalitate a coloranților naturali în spațiul carpato-danubiano-pontic* (București, Editura Etnologică, 2012, 454 p.). Monografia reprezintă o lucrare enciclopedică complexă și interdisciplinară prin spectrul aspectelor abordate și interpretate de autori și un suport valoros la cunoașterea artei cromatice românești².

Pe lângă activitatea de cercetare, face parte din numeroase comisii, seminare științifice de profil și consilii științifice. Timp de peste un deceniu a fost membru al Consiliului Științific al Institutului Patrimoniului Cultural al AȘM, membru al Seminarului științific de

profil, membru al comisiei de examinare a doctoranzilor la disciplina „Etnologie”, membru al Colegiului de redacție al „Revistei de Etnologie și Culturologie” și membru al Colegiului de redacție al Editurii „Etnologică”. Îndeplinește consecutiv funcția de secretar științific (2008–2012) și președinte al Consiliului științific specializat al Institutului Patrimoniului Cultural al AȘM, la specialitatea 07.00.07 – Etnologie, antropologie culturală și istorică.

La fel de vizibil și consistent precum celelalte forme de activitate este și efortul Zinoviei Șofranksy în ridicarea prestigiului și importanței Secției „Probleme generale ale etnografiei și ghidării tinerei generații de cercetători. În perioada în care a coordonat activitatea științifică a secției (2006–2017), a promovat modelul de cercetare interdisciplinară și a tins să aducă și să înrădăcineze în Moldova, standardele europene în ceea ce privește cercetarea etnologică, activitatea muzeistică și administrarea culturală; a coordonat lucrul la patru teze de doctorat și a reușit să formeze în cadrul secției un colectiv științific de referință în domeniul etnologiei.

Fiind o persoană de o inteligență și cultură deosebită, cu mare voință și o capacitate extraordinară de muncă, Zinovia Șofranksy a investit pasiune și a dat dovadă de competență și responsabilitate în toate activitățile întreprinse. Profesionalismul și calitățile sale sufletești au trezit admirația și stima colegilor și discipolilor, dumneai devenind un exemplu de comportament moral, abnegație și perseverență.

Grație studiilor realizate Zinovia Șofranksy este înalt apreciată și recunoscută ca eminent om de știință atât în țară, cât și peste hotarele ei. Astfel, în anul 2010, a fost distinsă cu premiul Academiei de Științe a Moldovei pentru monografia *Coloranți și aditivi de origine animală* și, în 2014, cu premiul „Simion Florea Marian” al Academiei Române pentru lucrarea *Cromatica tradițională românească*. În 2014 (03.03.2015) a fost nominalizată în trena listei americane, Ediție specială Foreign Policy România: Top 100 oameni și idei cu „nume care mișcă țara în bine, cu puterea faptelor și a ideilor”.

Activitatea științifică a omagiatei a fost reflectată în reviste naționale și se află permanent în vizorul mai multor instituții de cercetare și organizații de peste hotare, ea fiind invitată periodic cu comunicări la conferințe internaționale și ședințe ale diasporei din afara țării.

Consemnând frumoase și importante realizări, îi dorim în continuare multă sănătate și numeroase clipe de fericire.

Dr. Natalia GRĂDINARU

¹ Dr. hab. Zinovia Șofranksy la 70 de ani. În: Revista de etnologie și culturologie, Vol. XVIII, 2015, p. 5-8.

² Zubcov Elena. Recenzie la monografia *Cromatica tradițională românească*. Autori Zina Șofranksy, Valentin Șofranksy. București: Editura Etnologică, 2012. În: Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științele vieții, nr. 3(318) / 2012, p. 194-197.